

Arkivsak-dok. 25/02111-4
Saksbehandler Hilde Synnøve Lind

Saksgang	Møtedato	Sak nr.
Eldrerådet 2023 - 2027	28.04.2025	3/25
Råd for personer med funksjonsnedsettelse 2023 - 2027	28.04.2025	5/25
Flerkulturelt råd 2023 - 2027	28.04.2025	4/25
Partssammensatt utvalg 2023 - 2027	08.05.2025	5/25
Formannskapet 2023 - 2027	08.05.2025	47/25
Bystyret 2023 - 2027	22.05.2025	

Årsregnskap og årsrapport 2024

Innstillingssak.

Medsaksbehandlere:

Kommunedirektørens innstilling:

1. Sarpsborg kommunes årsregnskap for 2024 vedtas
2. Det rebevilges 110.697.601 kr i ubrukte startlånsmidler
3. 393.531.098 kr rebevilges til investeringer 2025 med følgende finansiering:
 - a. Salgsinntekter 118.511.185
 - b. Tilskudd 16.449.000
 - c. Merverdiavgift 17.731.418
 - d. Ubrukte lånemidler 240.839.495
4. 36.429.821 kr i ubrukte lånemidler etter rebevilgning går til fradrag for budsjettert låneopptak i 2025.
5. Sarpsborg kommunes årsrapport for 2024 vedtas.

Vedlegg:

Link til Framsikt: https://pub.framsikt.net/2024/sarpsborg/mr-202412-test_rapport_2024
Kontrollutvalgets uttalelse til regnskapet ettersendes

Vedlegg 2 Investeringsprosjekter som avsluttes i 3 tertial 2024
Vedlegg 1 Årsregnskap 2024 Sarpsborg kommune
Vedlegg 3 Rebudsjettering 2024-2025 Investeringer
Vedlegg 4 Revisors beretning 2024 Sarpsborg kommune
Gaver og tilskudd fra ordfører 2024

Sammendrag:

Årsrapporten og årsregnskapet utgjør til sammen kommunedirektørens tilbakemelding til de folkevalgte om ressursbruk og oppnådde resultater i 2024.

For 2024 viser regnskapet et merforbruk på 36,7 mill. kr. Årsresultatet ble bedre enn rapportering ved tilstandsrapport 2. tertial. Det skyldes at regjeringen økte overføringene til kommunene som kompensasjon for lavere skatteinntekter. For Sarpsborg kommune utgjorde dette 46,4 mill. kr.

Det ble for 2024 budsjettet med et netto driftsresultat på om lag 0%. Netto driftsresultat ble på -73,7 mill. kr, noe som tilsvarer -1,2 %. Et negativt netto driftsresultat betyr at det tæres på reserver, og er ikke bærekraftig over tid.

Ved utgangen av 2024 hadde kommunen investeringslån på om lag 5,1 mrd. kr. Renteeksponert gjeld var på om lag 2,25 mrd. kr.

Disposisjonsfondet utgjør 303,2 mill. kr ved utgangen av 2024, som er en reduksjon på 70,3 mill. kr fra 2023. Av disposisjonsfondet er det om lag 272 mill. kr som ikke er formålsbestemt.

Samlet sett har kommuneområdene et merforbruk på 5,5 mill. kr i 2024 i forhold til reviderte budsjettrammer. Dette er etter at flere store tjenesteområder har fått økt sine rammer i løpet av året, som følge av økte behov. Avvik sett opp mot opprinnelig budsjett var på 137 mill. kr. Det opprinnelige budsjettet var på om lag 4,2 mrd. kr inklusive selvkostområdene vann, avløp og renovasjon.

Det totale sykefraværet i Sarpsborg kommune 2024 var på 10,2 %. Dette er en nedgang på 0,2%-poeng siden 2023.

Utrekning:

Årsrapporten og årsregnskapet utgjør til sammen kommunedirektørens tilbakemelding til de folkevalgte om ressursbruk og oppnådde resultater i 2024. Årsregnskapet for 2024 består av driftsregnskap, investeringsregnskap og balanseregnskap. Driftsregnskapet omfatter alle løpende inntekter og utgifter. Dette omfatter lønn og sosiale utgifter, kjøp av varer og tjenester, overføringer og tilskudd, renter, avdrag og andre finansinntekter og –utgifter, skatt på inntekt og formue, rammeoverføringer fra staten, eiendomsskatt og salgs- og leieinntekter.

Investeringsregnskapet omfatter alle utgifter og inntekter av investeringsmessig art og hvordan disse er finansiert. Det gjelder i første rekke investeringer i fast eiendom og løsøre med en verdi over kr 100 000 og levetid over 3 år.

Balanseregnskapet viser kommunens eiendeler og hvordan de er finansiert i form av egenkapital og gjeld.

I henhold til økonomibestemmelsene i kommuneloven skal regnskapet avsluttes i balanse. Det betyr at et eventuelt mindreforbruk settes av til disposisjonsfond og et merforbruk dekkes inn gjennom bruk av disposisjonsfond. For 2024 viser regnskapet et merforbruk på 36,7 mill. kr som er dekket med bruk av disposisjonsfond.

Østre Viken kommunerevisjon IKS er kommunens revisor. Revisjonen har en frist til 15. april med sin revisjonsberetning og beretningen ble mottatt 15. april. Kontrollutvalget skal avgi en

uttalelse til regnskapet. Kontrollutvalget behandler regnskapet i møte 30 april. Kontrollutvalgets uttalelse vil bli ettersendt.

Resultat 2024

For 2024 viser regnskapet et merforbruk på 36,7 mill. kr. Det var krevende å legge et budsjett i balanse for 2024. Budsjettet for 2024 inneholdt omfattende innsparingstiltak, og det ble tatt høyde for at ikke alle disse kunne gjennomføres i den takt eller omfang som var forutsatt. På bakgrunn av dette ble 20 mill. kr fra disposisjonsfondet avsatt til et eget omstillingsfond.

Hovedårsaken til det negative resultatet er svikt i skatteinntektene og at driftsnivået har vært for høyt gjennom året. Kommunesektoren ble kompensert for lavere skatteinngang av regjeringen.

I økonomibestemmelsene i kommuneloven fremkommer det hva en årsrapport skal inneholde og hvordan årsregnskapet skal avsluttes. Regnskapet skal avsluttes i balanse. Det betyr at et mindreforbruk avsettes til disposisjonsfond, og et eventuelt underskudd dekkes av disposisjonsfond for å komme i balanse.

Årsresultatet ble bedre enn rapportering ved tilstandsrapport 2. tertial. Det skyldes en økt overføring til kommunen som kompensasjon for lavere skatteinntekter. Regjeringen økte 1. november overføringene til kommunene med 5 mrd. kr. For Sarpsborg kommune utgjorde dette 46,4 mill. kr. Årsaken til økte overføringer var lavere skatteinntekter i 2024 enn forventet og økte utgifter. Oppdaterte tall viste at skatteinntektene ville bli mellom 5 mrd. kr og 7 mrd. kr. lavere enn budsjettet. I tillegg viste undersøkelser fra KS at utgiftene til tjenestene i 2024 ble betydelig høyere enn kommunene hadde budsjettet med.

Netto driftsresultat

Brutto driftsresultat og netto driftsresultat er to sentrale resultatbegrep i kommunalt regnskap. Brutto driftsresultat forteller om det økonomiske resultatet av kommunens ordinære driftsvirksomhet før man tar hensyn til finansposter. Netto driftsresultat er et begrep innenfor kommunal økonomi og oppgis vanligvis som prosent av brutto driftsinntekter. Netto driftsresultat viser resultatet av kommunens ordinære løpende drift for ett enkelt år. I handlingsplan 2024 - 2026 med årsbudsjett 2027 er det en ambisjon at netto driftsresultat skal være på minst 1,75 %. Kommunesektorens organisasjon (KS) har anbefalt dette som nivå for netto driftsresultat, for å kunne opprettholde en sunn og robust økonomi. Dette skal gi rom for å kunne avsette midler til fond (sparing) som buffer mot fremtidige svingninger i driftsinntektene eller dekke uforutsette utgifter, slik at tjenestene blir minst mulig berørt på kort sikt. I budsjettet for 2024 ble det budsjettet med et netto driftsresultat på om lag på 0%. Oversikten nedenfor viser netto driftsresultat i mill. kr de siste fem årene:

Nøkkeltall	2020	2021	2022	2023	2024
Netto driftsresultat	58,8	101,4	63,9	1,7	-73,7
Sum driftsinntekter	4.762	5.225	5.512	5.799	6.075
Netto driftsresultat i %	1,5%	2,4%	1,2%	0,2%	-1,2%
Årsresultat	64,8	74,3	51,0	13,3	-36,7

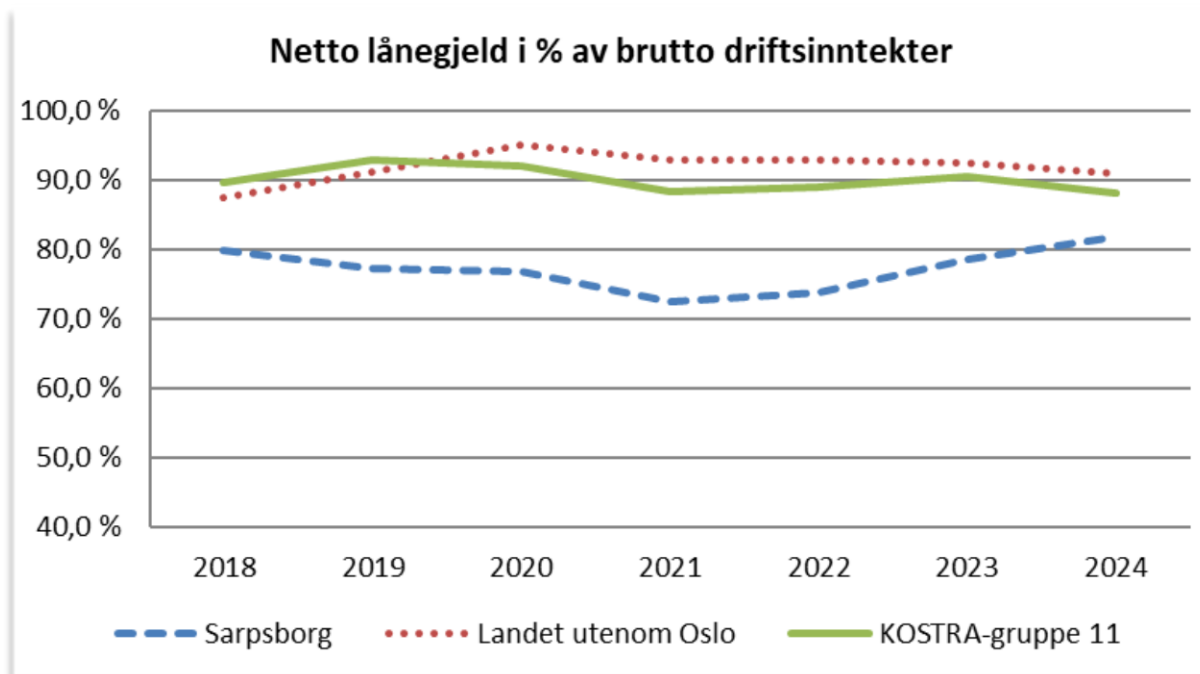
Sarpsborg kommune sitt netto driftsresultat har de siste 3 årene ligget under anbefalt nivå. I 2024 endte kommunen opp med et negativt netto driftsresultat. Det betyr at det må brukes av oppsparte midler for å finansiere driften. Det er ikke bærekraftig over tid. For KOSTRA gruppe 11 ble netto driftsresultat -0,7% i 2024.

Lånegjeld

Ved utgangen av 2024 hadde kommunen investeringslån på om lag 5,1 mrd. kr. Vektet gjennomsnittrente har gått opp siden 2023 og var i 2024 på 4,95 %. Kommunen har ved årsskiftet rentebinding på 1,15 mrd. kr. Utover det løper all investeringsgjeld med flytende rente. Renteesponert gjeld er redusert med 42 mill. kr fra 2023 til 2024 og var på om lag 2,25 mrd. kr ved utgangen av året.

Deler av kommunens finanskostnader dekkes gjennom statlige tilskuddsordninger (rentekompensasjon) og gjennom gebyrfinansierte investeringer innenfor vann, avløp, renovasjon og feiing, men dette gjelder også for andre kommuner.

Netto lånegjeld (konsern) i forhold til kommunens driftsinntekter i 2024 var på 81,8 %, tilsvarende var det 78,5 % i 2023. Sarpsborg kommune har ved utgangen av 2024 en netto lånegjeld som er lavere enn både KOSTRA gruppe 11 hvor tallet var 88,2 % og gjennomsnitt for landet utenom Oslo hvor tallet var 91 %. Årsaken til at netto lånegjeld har gått opp er økningen i hovedsak VAR investeringer.

Fond

Fond er regnskapsmessige avsetninger i tidligere eller inneværende regnskapsår til egenfinansiering av investeringer eller dekning av driftsutgifter i kommende budsjettår. Kommunens fondsbeholdning kan deles i fire; bundne og ubundne driftsfond og bundne og ubundne investeringsfond. Ubundne driftsfond (disposisjonsfond) kan brukes til både drifts- og investeringsformål. Bundne fond er midler avsatt til bestemte drifts- eller investeringsformål. Størrelsen på fondsbeholdningen sier noe om den økonomiske handlefriheten i kommunen.

Disposisjonsfondet utgjør 303,2 mill. kr ved utgangen av 2024, som er en reduksjon på 70,3 mill. kr fra 2023. Av disposisjonsfondet er det om lag 272 mill. kr som ikke er formålsbestemt. Det tilsvarer 4,5 % av brutto driftsinntekter, måltallet er fastsatt til 4 %.

Resultat kommuneområdene

Kommuneområde	Regnskap 2024	Opprinnelig budsjett 2024	Justert budsjett 2024	Avvik opprinnelig budsjett 2024	Avvik justert budsjett 2024
Helse og velferd	2.334	2.209	2.312	-124	-21
Oppvekst	1.440	1.415	1.445	-25	5
Samfunn	133	131	132	-2	-1
Fellesfunksjoner	236	240	243	6	7
Teknisk	179	181	182	2	3
Kommunedirektør	12	8	12	-4	0

Samlet sett har kommuneområdene et merforbruk på 5,5 mill. kr i 2024 i forhold til reviderte budsjetttrammer. Det opprinnelige budsjettet var på om lag 4,2 mrd. kr. Dette inkluderer selvkostområdene. Avvik sett opp mot opprinnelig budsjett var på 137 mill. kr. De siste årene har kommunen brukt mer midler i tjenestene enn budsjettet. Den største årsaken til at kommunen hadde et samlet merforbruk i 2024 var for høyt driftsnivå.

De tjenesteområdene som ble styrket ved behandling av tilstandsrapporten for 2. tertial var i hovedsak boveiledningstjenesten, barnevernet, forvaltning og utvikling og grunnskole. Disse tjenestene ble tilført 94 mill. kr. Årsaken til økt ramme i boveiledningstjenesten var økning i antall brukere og økt brukerbehov. Bakgrunnen for å styrke budsjettet til forvaltning og utvikling, var i hovedsak økte utgifter til avlastning i institusjon og omsorgsstønad, tomgangsleie og manglende leieinntekter ved boligkontoret. Det har i tillegg vært et merforbruk på overliggerdøgn i spesialisthelsetjenesten. I barnevernet var det nødvendig å styrke budsjettet på grunn av høye utgifter til kjøp av tiltak fra staten (institusjonsplasser/beredskapshjem). I tillegg er det ikke oppnådd full effekt av bærekraftstiltak. Merforbruket i skolene skyldes i hovedsak økte utgifter til bemanning for elever med rett til individuelt tilrettelagt opplæring. Det har også vært nødvendig å styrke voksentetthet og tilrettelegging i skolemiljøet for enkelte elever og elevgrupper knyttet til opplæringslovens §12 om skolemiljøet til elevene.

Det vises til årsrapporten for nærmere omtale av kommuneområdene.

Disposisjoner i forbindelse med fastsetting av regnskapet

Det foreslås ingen endringer i driftsbudsjettet.

Det er avvik på 418,7 mill. kr i investering i varige anlegg. Dette skyldes at fremdriften på en rekke investeringer er forsinket. Utgiften vil derfor først komme på et senere tidspunkt. Bruk av lån er 244,9 mill. kr lavere enn justert budsjett.

Alle vann- og avløpsledninger er organisert under åtte geografiske delområder. Det er forsinkelser innenfor de fleste delområdene. Forsinkelsene skyldes blant annet kapasitet på prosjektavdelingen, naboklager, endrede prioriteringer i området, krevende grunnforhold og tidkrevende geotekniske undersøkelser. Ubrukte midler for 2024 foreslås videreført til 2025.

Grunnet forsinkelse av ny innkjøpsavtale for biler og maskiner er de fleste anskaffelsene for 2024 utsatt til 2025. Ubrukte midler for 2024 foreslås videreført til 2025.

Regnskapstall for renseanlegget viser at det i 2024 ble brukt ca. 241 mill. kr i prosjektet. Det ble lagt frem sak om status og økonomisk ramme til bystyret 14.11.2024. Ny kostnadsramme for prosjektet er nå 1 650 mill. kr. Prosjektet styrer mot sluttfrist 31.12.2026 til tross for enkelte forsinkelser.

Det foreslås å avslutte 37 prosjekter med et samlet mindreforbruk på 7.840.271 kr. Oversikten over prosjektene som avsluttes framkommer i vedlegg 2.

Prosjektenes ubenyttede finansiering i 2024 skal i henhold til gjeldende regelverk rebevilges til bruk i 2025. Totalt foreslås 393,5 mill. kr. videreført til bruk i 2025. Oversikten over prosjektene som foreslås rebevilget framkommer i vedlegg 3.

Investerings - rebudsjettering 2024-2025	2024	2025
Investeringer i varige driftsmidler	-395 369 098	395 369 098
Tilskudd til andres investeringer	1 838 000	-1 838 000
Sum investeringsutgifter	-393 531 098	393 531 098
Kompensasjon for merverdiavgift	17 731 418	-17 731 418
Tilskudd fra andre	16 449 000	-16 449 000
Salg av varige driftsmidler	118 511 185	-118 511 185
Bruk av lån	240 839 495	-240 839 495
Sum investeringsinntekter	393 531 098	-393 531 098

Samfunnsutvikling

Sarpsborg fikk en skatteinngang per innbygger i 2024 på kr 29 942, noe som er 78,0 % av landsgjennomsnittet på kr 38 439. Dette er en økning på 2,2 prosentpoeng fra 2023. Etter skatteutjevningen er Sarpsborg hevet til 94,3 % av landsgjennomsnittet. Skatteinngangen i 2024 økte med 2,2 % sammenlignet med 2023, noe som er godt over nivået i Norge for øvrig (0,2 %). Sammenlignet med de andre byene i Østfold lå Sarpsborg nesten likt med Halden (79 %), men godt under Moss (93 %), Råde (87 %) og Fredrikstad (84 %).

Kommunens samfunnsplan for 2018-2030 har en ambisjon om en årlig befolkningsvekst på 1,2 % og 65 000 innbyggere i 2030. Ved inngangen til 2024 hadde Sarpsborg 59 771 innbyggere. I løpet av året har folketilveksten vært på 239 personer, noe som gir en vekst på 0,39 %. Befolkningstallet i Sarpsborg 31.12.2024 var 60 010. Veksten for landet var 0,79 %, veksten for Østfold var 0,72 % og for Fredrikstad var veksten 0,71 %. I motsetning til tidligere, lå dermed befolkningsveksten i Sarpsborg i 2024 vesentlig under både landssnittet, fylkessnittet og veksten i Fredrikstad.

Innvandrerbefolkningen økte med 538 til 15 140 personer i 2024 (SSB). Innvandrerbefolkning er de som har kommet til Norge der ingen av foreldrene er norske, samt barn av innvandrere. Nettotilflytting fra andre kommuner med 231 er det største bidraget til befolkningsveksten. Nettomigrasjon fra utlandet ble redusert i 2024 sammenlignet med året før blant annet grunnet færre primærbosettinger.

Sysselsettingsandelen i 2024 i Sarpsborg var på 61,7 %. Sarpsborg har hatt lavere sysselsettingsandel enn landsgjennomsnittet i alle år siden 2000. I 2012 hadde Sarpsborg en sysselsettingsandel som var 6,8 prosentpoeng lavere enn medianen for Norge. Fram til 2023 har dette gapet gradvis blitt redusert, og sysselsettingsandelen i 2023 var 4,6 prosentpoeng lavere enn medianen for Norge. I 2024 snudde derimot trenden, og sysselsettingsandelen var da 5 prosentpoeng lavere i Sarpsborg enn medianen for Norge.

Både antallet fullførte boliger og antallet igangsatte nye boliger sank i Sarpsborg i 2024. Fallet i igangsatte boliger har vært størst, noe som tyder på at antallet fullførte boliger blir enda lavere i 2025. Sarpsborg har hatt lavere boligbyggingstakt enn landsgjennomsnittet i de fleste årene fra 2000 til 2017. I perioden fra 2018 til 2023 har boligbyggingstakten vært høyere eller lik landsgjennomsnittet, mens det i 2024 igjen ble en lav boligbyggingstakt. I 2024 ble det bygget 2,6 nye boliger per 1 000 innbyggere. Det var godt under landsgjennomsnittet på 4,3.

Medarbeider

Det totale sykefraværet i Sarpsborg kommune 2024 var på 10,2 %. Dette er en nedgang på 0,2%-poeng siden 2023. I tillegg er det registrert 337 langtidssykemeldte over 1 år som ikke regnes inn i sykefraværstatistikken. 218 av disse er fortsatt 100% sykmeldte, men har andre ytelser og 128 av disse er i delvis jobb i kombinasjon med gradert AAP ytelse /uførepensjon fra KLP/SPK.

Konsekvenser økonomi, miljø og folkehelse:

Økonomi:

Netto driftsresultat oppgis vanligvis i prosent av brutto driftsinntekter. Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal virksomhet (TBU) anbefaler et netto driftsresultat på 2, mens KS anbefaler 1,75% for å opprettholde en sunn og robust økonomi. Kommunen vil da kunne bygge opp egenkapital til investeringer, og en buffer til å håndtere uforutsette utgifter eller mindreinntekter. I budsjettet for 2024 ble det budsjettert med et netto driftsresultat på om lag på 0%, og endte opp med et netto driftsresultat på -1,2%. Resultatet i KOSTRA gruppe 11 var på -0,7% og landet -0,3%.

Det er positivt at kommunens gjeldsgrad er lavere enn snittet i KOSTRA gruppe 11. Netto lånegjeld (konsern) i forhold til kommunens driftsinntekter i 2024 var på 81,8 %, tilsvarende var det 78,5 % i 2023. Sarpsborg kommune har ved utgangen av 2023 en netto lånegjeld som er lavere enn både KOSTRA gruppe 11 hvor tallet var 88,2 % og gjennomsnitt for landet utenom Oslo hvor tallet var 92,6 %.

Disposisjonsfondet utgjør 303,2 mill. kr ved utgangen av 2024, som er en reduksjon på 70,3 mill. kr fra 2023. Av disposisjonsfondet er det om lag 272 mill. kr som ikke er formålsbestemt. Det tilsvarer 4,5 % av brutto driftsinntekter, måltallet ble fastsatt til 4 % for 2024.

Miljø:

Det henvises til årsrapporten.

Folkehelse:

Det henvises til årsrapporten.